

17 ДИФРАКЦІЯ СВІТЛА

ЗВЕДЕННЯ ОСНОВНИХ ФОРМУЛ

17.1 Радіуси зон Френеля для сферичної хвилі

$$r_k = \sqrt{\frac{ab}{a+b} k\lambda}, \quad (k = 1, 2, 3, \dots),$$

де k – номер зони; a – відстань від джерела до фронту хвилі; b – відстань від фронту хвилі до центра екрана; λ - довжина хвилі.

17.2 Радіуси зон Френеля для плоскої хвилі

$$r_k = \sqrt{kb\lambda}, \quad (k = 1, 2, 3, \dots).$$

17.3 Умова спостереження дифракційних мінімумів при дифракції на одній щілині

$$b \sin \varphi = \pm k\lambda, \quad (k = 1, 2, 3, \dots),$$

де k – номер мінімуму; φ – кут дифракції; b – ширина щілини.

17.4 Умова спостереження дифракційних максимумів при дифракції на одній щілині

$$b \sin \varphi = \pm \left(k + \frac{1}{2} \right) \lambda, \quad (k = 0, 1, 2, 3, \dots).$$

17.5 Умова спостереження головних дифракційних максимумів при дифракції на решітці

$$d \sin \varphi = \pm k \lambda ,$$

$$(k = 0, 1, 2, 3, \dots),$$

де d – період дифракційної решітки; k – порядок максимуму.

17.6 Умова спостереження головних дифракційних мінімумів при дифракції на решітці

$$b \sin \varphi = \pm k \lambda ,$$

де b - ширина прозорої щілини; $k = 1, 2, 3, \dots$ - порядок (номер) мінімумів.

17.7 Умова спостереження додаткових мінімумів при дифракції на решітці

$$d \sin \varphi = \pm \frac{k'}{N}, \quad (k' = 1, 2, 3, \dots, \text{крім } 0, N, 2N, 3N, \dots),$$

де N – кількість щілин решітки.

17.8 Роздільна здатність дифракційної решітки

$$R = \frac{\lambda}{\Delta \lambda} = kN ,$$

де $\Delta \lambda$ – найменша різниця довжин хвиль двох сусідніх спектральних ліній, при якій ці лінії у спектрі можуть спостерігатися роздільно; λ – довжина хвилі, поблизу якої проводяться вимірювання.

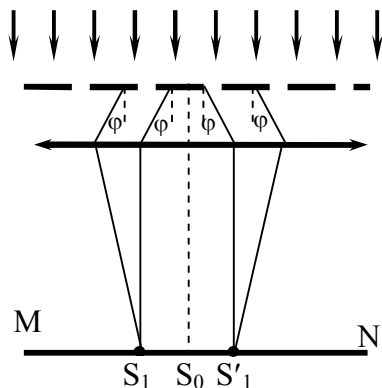

Рисунок 1

17.9 Кутова дисперсія дифракційної решітки

$$D_{\varphi} = \frac{\delta\varphi}{\delta\lambda} = \frac{k}{d \cos\varphi},$$

де $\delta\varphi$ – кутова відстань між двома спектральними лініями з різницею довжин хвиль $\delta\lambda$; φ – кут дифракції; $k = 1, 2, 3, \dots$ - порядок дифракційних максимумів (мінімумів).

17.10 Лінійна дисперсія дифракційної решітки

$$D_l = \frac{\delta l}{\delta\lambda},$$

де δl – лінійна відстань між двома спектральними лініями з різницею довжин хвиль $\delta\lambda$.

17.11 Формула Вульфа-Бреггів для дифракції рентгенівських променів

$$2d \sin\theta = k\lambda,$$

де θ – кут ковзання; d – відстань між атомними площинами, $k = 1, 2, 3, \dots$ - порядок дифракційних максимумів.

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

Приклад 17.1 Плоска світлова хвиля з довжиною хвилі $\lambda = 0,5$ мкм падає нормально на діафрагму з круглим отвором діаметром $d = 1$ мм. На якій відстані b від отвору міститься точка спостереження, якщо отвір відкриває одну зону Френеля?

Розв'язання

Радіус r_k зони Френеля з номером k для плоскої хвилі дорівнює

$$r_k = \sqrt{bk\lambda}.$$

Звідси отримаємо вираз для

відстані

$b - ?$
$\lambda = 0,5 \text{ мкм} = 5 \cdot 10^{-7} \text{ м},$
$d = 1 \text{ мм} = 10^{-3} \text{ м},$
$k = 1.$

$$b = \frac{d^2}{4k\lambda}.$$

Підставимо значення фізичних величин у отриманий вираз та виконаємо обчислення:

$$b = \frac{(10^{-3})^2}{4 \cdot 1 \cdot 5 \cdot 10^{-7}} = \frac{10^{-6}}{20 \cdot 10^{-7}} = 0,5 (\text{м}).$$

Відповідь: $b = 0,5 \text{ м}.$

Приклад 17.2 Плоска монохроматична світлова хвиля з інтенсивністю I_0 падає нормально на непрозорий екран із круглим отвором. Яка інтенсивність світла I спостерігається за екраном у точці, для якої радіус отвору дорівнює радіусу першої зони Френеля?

Розв'язання

$\frac{I-?}{I_0}$ | Амплітуда A_k коливань у точці P , розміщеної на прямій, що проходить через центр отвору та джерело, буде визначатися через амплітуди a_k коливань, що доходять до точки P від окремих зон Френеля. Оскільки фази коливань, що приходять у точку P від двох сусідніх зон відрізняються на π , то амплітуда сумарного коливання A_k , викликаного дією k зон, дорівнює:

$$A_k = a_1 - a_2 + a_3 - a_4 + a_5 - \dots \pm a_k. \quad (1)$$

Останній член виразу має додатний знак, якщо $k = 2m + 1$, і від'ємний, коли $k = 2m$. Можна вважати, що амплітуда коливань, викликаних k -ою зоною, наближено дорівнює півсумі амплітуд коливань, викликаних $(k-1)$ і $(k+1)$ зонами:

$$a_k = \frac{a_{k-1} + a_{k+1}}{2}.$$

Тоді, групуючи доданки у співвідношенні (1), можна одержати таку наближену формулу для обчислення результуючого коливання в точці P :

$$A_k = \frac{a_1 \pm a_k}{2},$$

де знаки "плюс" і "мінус" відповідають непарному та парному числу зон відповідно. Таким чином, амплітуда сумарного коливання у точці P залежить від числа відкритих зон k . Внесок окремих зон зменшується зі збільшенням k . При повністю відкритому отворі (за відсутності діафрагми) $k = \infty$. Дія останньої зони є нескінченно малою і $A_\infty = \frac{1}{2} a_1$. За умовою задачі точка P

міститься так, що $k = 1$. У цьому випадку

$$A_1 = \frac{a_1}{2} + \frac{a_1}{2} = a_1.$$

Тоді, відношення амплітуд коливань у точці P дорівнює:

$$\frac{A_1}{A_\infty} = \frac{a_1}{\frac{1}{2}a_1} = 2.$$

Врахуємо ту обставину, що інтенсивність коливань пропорційна квадрату амплітуди, тобто

$$I \sim A^2,$$

тоді

$$\frac{A_1}{A_\infty} = \frac{I^2}{I_0^2} = 2 \Rightarrow \frac{I}{I_0} = \sqrt{\frac{A_1}{A_\infty}},$$

тобто

$$I = I_0 \sqrt{\frac{A_1}{A_\infty}} = I_0 \sqrt{2}.$$

Відповідь: $I = I_0 \sqrt{2}$.

Приклад 17.3 На щілину шириною $b = 0,1$ мм падає нормально монохроматичне світло з довжиною хвилі $\lambda = 0,5$ мкм. За щілиною міститься збиральна лінза, у фокальній площині якої міститься екран. Що буде спостерігатися на екрані, якщо кут φ дифракції дорівнює: а) $\varphi_1 = 17'$; б) $\varphi_2 = 43'$?

Розв'язання

$$k - ?$$

$$\lambda = 0,5 \text{ мкм} = 5 \cdot 10^{-7} \text{ м},$$

$$b = 0,1 \text{ мм} = 10^{-4} \text{ м},$$

$$\varphi_1 = 17',$$

$$\varphi_2 = 43'.$$

При дифракції плоских хвиль на щілині (дифракції Фраунгофера) мінімуми інтенсивності світла спостерігаються у напрямках φ , обумовлених умовою:

$$b \sin \varphi = \pm k \lambda,$$

де k – номер інтерференційного мінімуму; b – ширина щілини.

Максимуми інтенсивності спостерігаються, якщо в отворі укладається непарне число зон Френеля. У цьому випадку напрямки φ визначаються таким співвідношенням:

$$b \sin \varphi = \pm (2k+1) \lambda / 2.$$

Для малих кутів

$$\sin \varphi \approx \varphi.$$

У даному випадку одержуємо такну умову спостереження мінімумів інтенсивності:

$$\varphi = \pm k \lambda / b.$$

Максимуми інтенсивності будуть спостерігатися під кутами

$$\varphi = \pm (2k+1) \lambda / 2b.$$

Підставляючи числові значення фізичних величин, знахо-

димемо, що мінімуми та максимуми дифракції будуть спостерігатися під кутами:

$$\begin{array}{llll} k_{\min} = 1, & k_{\min} = 2, & k_{\max} = 1, & k_{\max} = 2, \\ \varphi_1 = 17,2', & \varphi_2 = 37,4', & \varphi_1 = 25,8', & \varphi_2 = 43'. \end{array}$$

Порівнюючи отримані значення з наведеними в умові задачі, простежуємо, що під кутом $\varphi_1 = 17,2'$ буде спостерігатися перший мінімум інтенсивності, а під кутом $\varphi_2 = 43'$ – другий максимум інтенсивності.

Відповідь: під кутом $\varphi_1 = 17,2'$ буде спостерігатися перший мінімум інтенсивності $k_{\min} = 1$, а під кутом $\varphi_2 = 43'$ – другий максимум інтенсивності світла $k_{\max} = 2$.

Приклад 17.4 На дифракційну решітку нормально до її поверхні падає паралельний пучок світла з довжиною хвилі $\lambda = 0,5 \text{ мкм}$. Розміщена поблизу решітки лінза проєціює дифракційну картину на плоский екран, віддалений від лінзи на відстань $L = 1 \text{ м}$. Відстань між двома максимумами інтенсивності першого порядку, які спостерігаються на екрані, дорівнює $l = 20,2 \text{ см}$. Визначити: а) сталу d дифракційної решітки; б) кількість штрихів n на один сантиметр; в) кількість максимумів N , одержаних у даному випадку; г) максимальний кут відхилення $\varphi_{\max}$ променів, що відповідає останньому дифракційному максимуму.

Розв'язання

$d - ? \quad n - ? \quad N - ? \quad \varphi_{\max} - ?$

$\lambda = \lambda = 0,5 \text{ мкм} = 5 \cdot 10^{-7} \text{ м},$

$L = 1 \text{ м},$

$l = 20,2 \text{ см} = 0,202 \text{ м},$

$h = 1 \text{ см} = 10^{-2} \text{ м},$

$k = 1.$

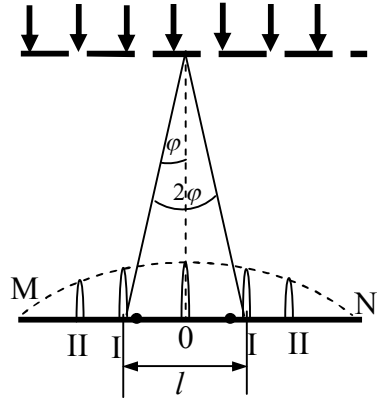

Рисунок 2

1 Стала дифракційної решітки, довжина хвилі та кут відхилення променів, що відповідає k -му максимуму, пов'язані співвідношенням:

$$d \sin \varphi = \pm k \lambda, \quad (1)$$

де d – період дифракційної решітки; k – порядок максимуму.

У нашому випадку $k = 1$. Оскільки $\frac{l}{2} \ll L$, то $\text{tg} \varphi = \sin \varphi$.

З рис.2 простежуємо

$$\text{tg} \varphi = \frac{l/2}{L}.$$

З урахуванням трьох останніх співвідношень вираз (1) набере вигляду

$$d \frac{l}{2L} = \lambda, \quad (2)$$

звідки знайдемо сталу решітки

$$d = \frac{2L\lambda}{l}.$$

Підставляючи числові значення фізичних величин, обчислимо:

$$d = \frac{2 \cdot 1 \cdot 5 \cdot 10^{-7}}{0,202} = 4,95 \cdot 10^{-6} \text{ (м)}.$$

2 Кількість штрихів на 1 см знайдемо з виразу

$$n = \frac{h}{d}.$$

Розрахунок дає

$$n = \frac{10^{-2}}{4,95 \cdot 10^{-6}} = 2,02 \cdot 10^3.$$

3 Для визначення кількості максимумів, які дає дифракційна решітка, спочатку підрахуємо максимальне значення $k_{\max}$, виходячи з того, що максимальний кут відхилення променів решіткою не може перевищувати 90° .

З формули (1) знайдемо

$$k_{\max} = d \sin \varphi / \lambda. \quad (3)$$

Підставляючи числові значення фізичних величин, обчислимо:

$$k_{\max} = 4,95 \cdot 10^{-6} / 5 \cdot 10^{-7} = 9,9.$$

Число k обов'язково має бути цілим. У той самий час воно не може набути значення, яке дорівнює 10, оскільки при цьому значення $\sin \varphi$ має бути більшим за одиницю, що неможливо. Таким чином,

$$k_{\max} = 9.$$

Визначимо загальну кількість максимумів дифракційної картини, отриманих за допомогою дифракційної решітки. Ліворуч та праворуч від центрального максимуму буде спостерігатися однакова кількість максимумів, яка дорівнює $k_{\max}$, тобто усього $2k_{\max}$. Якщо врахувати центральний нульовий максимум, то отримаємо загальну кількість максимумів:

$$N = 2k_{\max} + 1.$$

Підставимо значення $k_{\max}$ та обчислимо:

$$N = 2 \cdot 9 + 1 = 19.$$

4 Для визначення максимального кута відхилення променів, що відповідає останньому дифракційному максимуму, знайдемо з співвідношення (3) синус цього кута:

$$\sin \varphi_{\max} = k_{\max} \lambda / d.$$

Звідки

$$\varphi_{\max} = \arcsin(k_{\max} \lambda / d).$$

Підставляючи числові значення фізичних величин, обчислимо:

$$\varphi_{\max} = \arcsin\left(9 \cdot 5 \cdot 10^{-7} / 4,95 \cdot 10^{-6}\right) = 65,4^{\circ}.$$

Відповідь: а) $d = 4,95 \cdot 10^{-6}$ м; б) $n = 2,02 \cdot 10^3$;

в) $N = 2 \cdot 9 + 1 = 19$; г) $\varphi_{\max} = 65,4^{\circ}$.

Приклад 17.5 Яку найменшу роздільну здатність R має мати дифракційна решітка, щоб за її допомогою можна було розрізнити дві спектральні лінії калію ($\lambda_1 = 578$ нм і $\lambda_2 = 580$ нм)? Яку найменшу кількість N штрихів потрібно нанести на решітку, щоб розрізнити ці спектральні лінії було можливо у спектрі другого порядку?

Розв'язання

$R - ?$ $N - ?$	Роздільною силою спектрального приладу називається величина
$\lambda_1 = 578$ нм $5,78 \cdot 10^{-7}$ м,	$R = \frac{\lambda}{\Delta\lambda}, \quad (1)$
$\lambda_2 = 580$ нм $5,8 \cdot 10^{-7}$ м,	
$k = 2.$	

де λ – довжина хвилі; $\Delta\lambda$ – найменша різниця довжин хвиль двох спектральних ліній, при якій вони можуть бути розділені (спостерігатися у спектрі окремо) за допомогою цього приладу.

Для дифракційної решітки

$$R = kN, \quad (2)$$

де k – номер дифракційного максимуму, N – кількість штрихів решітки. Тоді можна записати:

$$N = \frac{R}{k}. \quad (3)$$

17 ДИФРАКЦІЯ СВІТЛА

Підставимо числові значення фізичних величин у вирази (1) і (3) та отримаємо:

$$R = \frac{5,8 \cdot 10^{-7}}{5,80 \cdot 10^{-7} - 5,78 \cdot 10^{-7}} \cdot \frac{5,8}{0,02} = 290,$$
$$N = \frac{290}{2} = 145.$$

Відповідь: $R = 290$; $N = 145$.

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

17.1 Між точковим джерелом світла та екраном помістили діафрагму з круглим отвором, радіус якого r можна змінювати. Відстані від діафрагми до джерела та екрана дорівнюють $a = 100$ см і $b = 125$ см, відповідно. Визначити довжину хвилі світла, якщо максимум освітленості в центрі дифракційної картини на екрані спостерігається при $r_1 = 1$ мм і наступний максимум при $r_2 = 1,29$ мм.

Відповідь: $\lambda = 0,6$ мкм.

17.2 Знайти радіуси r_k перших п'яти зон Френеля для плоскої хвилі, якщо відстань від хвильової поверхні до точки спостереження $b = 1$ м. Довжина хвилі світла $\lambda = 500$ нм.

Відповідь: $r_1 = 0,71$ мм; $r_2 = 1,0$ мм; $r_3 = 1,22$ мм; $r_4 = 1,41$ мм; $r_5 = 1,58$ мм.

17.3 Плоска монохроматична світлова хвиля з інтенсивністю I_0 падає нормально на непрозорий екран із круглим отвором. Визначити інтенсивність світла I за екраном у точці, для якої розмір отвору дорівнює першій зоні Френеля у випадку, коли цей отвір закритий наполовину по діаметру?

Відповідь: $I \approx I_0$.

17.4 Визначити радіус п'ятої зони Френеля для плоского хвильового фронту з довжиною хвилі $\lambda = 0,5$ мкм, якщо точка спостереження міститься на відстані $l = 1$ м від фронту хвилі.

Відповідь: $r_5 = 1,58$ мм.

17.5 На діафрагму з круглим отвором діаметром $d = 4$ мм падає нормально паралельний пучок променів монохроматичного світла з довжиною хвилі $\lambda = 0,5$ мкм. Точка спостереження міститься на відстані $l = 1$ м. Скільки зон Френеля укладається в отворі?

Відповідь: $k = 8$.

17.6 На щілину падає нормально паралельний пучок променів з довжиною λ . Ширина щілини дорівнює $b = 6\lambda$. Під яким кутом буде спостерігатися третій дифракційний мінімум світла?

Відповідь: $\varphi = 30^\circ$.

17.7 Плоска світлова хвиля довжиною $\lambda = 0,7$ мкм падає нормально на діафрагму із круглим отвором радіусом $r = 1,4$ мм. Визначити відстані від діафрагми до трьох найбільш віддалених від неї точок, у яких спостерігається мінімум інтенсивності.

Відповідь: $l_1 = 1,4$ м; $l_2 = 0,7$ м; $l_3 = 0,47$ м.

17.8 Світло від монохроматичного джерела з довжиною хвилі $\lambda = 0,6$ мкм падає нормально на діафрагму з круглим отвором. Діаметр отвору $D = 6$ мм. За діафрагмою на відстані $L = 3$ м від неї розміщений екран. 1 Скільки зон Френеля укладається у отворі діафрагми? 2 Яким буде центр дифракційної картини: темним чи світлим?

Відповідь: 1 $k = 5$; 2 У центрі дифракційної картини буде світла пляма.

17.9 На щілину шириною $a = 0,05$ мм падає нормально монохроматичне світло ($\lambda = 0,5$ мкм). Визначити кут φ між початковим напрямком пучка світла та напрямком на четверту темну дифракційну смугу.

Відповідь: $\varphi = 2^\circ 45'$.

17.10 На щілину шириною $d = 0,021$ мм падає нормально монохроматичне світло з довжиною хвилі $\lambda = 0,63$ мкм. Скільки дифракційних мінімумів можна спостерігати на екрані за цією щілиною?

Відповідь: $k = 33$.

17.11 Дифракційна решітка освітлена нормально падаючим монохроматичним світлом. Максимум другого порядку спостерігається під кутом $\varphi_2 = 14^\circ$. Під яким кутом спостерігається максимум третього порядку?

Відповідь: $\varphi_3 = 21^\circ 17'$.

17.12 Дифракційна решітка містить $N = 200$ штрихів на міліметр. На неї нормально падає монохроматичне світло з довжиною хвилі $\lambda = 0,6$ мкм. Максимум якого найбільшого порядку дає ця решітка?

Відповідь: $k = 8$.

17.13 При освітленні дифракційної решітки білим світлом спектри другого та третього порядків частково перекриваються. На яку довжину хвилі у спектрі другого порядку накладається фіолетова лінія з довжиною хвилі $\lambda_1 = 0,4$ мкм у спектрі третього порядку?

Відповідь: $\lambda_2 = 0,6$ мкм.

17.14 Інфрачервоне випромінювання лазера на вуглекислому газі з довжиною хвилі $\lambda = 10,6$ мкм падає нормально на систему паралельних щілин шириною 50 мкм. Відстань між щілинами також дорівнює 50 мкм. Який максимальний номер $k_{\max}$ дифракційного максимуму може спостерігатися в цьому випадку?

Відповідь: $k_{\max} = 9$.

17.15 На дифракційну решітку нормально падає пучок світла. Червона лінія ($\lambda_1 = 630$ нм) спостерігається у спектрі третього порядку під кутом $\varphi = 60^\circ$. Яка спектральна лінія λ_2 спостерігається під таким самим кутом у спектрі четвертого порядку? Яку кількість штрихів n на одиницю довжини має дифракційна решітка?

Відповідь: $\lambda_2 = 475$ нм, $n = 460$ штр/мм.

17.16 На дифракційну решітку нормально падає пучок променів від газорозрядної трубки. Якому значенню має дорівнювати стала дифракційної решітки d , щоб у напрямку $\varphi = 41^\circ$ збігалися максимуми двох ліній $\lambda_1 = 656,3$ нм та $\lambda_2 = 410,2$ нм?

Відповідь: $d = 5$ мкм.

17.17 На дифракційну решітку нормально падає пучок монохроматичного світла. Максимум третього порядку спостерігається під кутом $\varphi_3 = 36^\circ 48'$ до нормалі. Знайти сталу решітки, виражену у довжинах хвиль падаючого випромінювання. Скільки максимумів дає така дифракційна решітка?

Відповідь: $d = 5\lambda$; $N = 11$.

17.18 Кутова дисперсія дифракційної решітки при малих кутах дифракції становить $D_\varphi = 5$ хв/нм. Визначити роздільну здатність решітки, якщо її довжина дорівнює $d = 2$ см.

Відповідь: $R = 29000$.

17.19 На дифракційну решітку, що містить $N = 500$ штрихів на міліметр, нормально падає монохроматичне світло з довжиною хвилі $\lambda = 700$ нм. За решіткою поміщена збиральна лінза з фокусною відстанню $f = 50$ см, у фокальній площині якої розміщений екран. На екрані спостерігається спектр другого порядку. Знайти лінійну дисперсію цієї системи в міліметрах на нанометр.

Відповідь: $D_l = 0,7$ мм/нм.

17.20 На дифракційну решітку нормально падає монохроматичне світло з довжиною хвилі $\lambda = 650$ нм. За решіткою поміщена збиральна лінза з екраном у фокальній площині. На екрані під кутом $\varphi = 30^\circ$ спостерігається дифракційна картина. При якій фокусній відстані лінзи лінійна дисперсія дорівнює $D_l = 0,5$ мм/нм?

Відповідь: $f = 42,2$ см.

17.21 На якій відстані містяться на екрані дві лінії ртутної дуги з довжинами хвиль $\lambda_1 = 577$ нм і $\lambda_2 = 579,1$ нм у спектрі першого порядку, отриманому за допомогою дифракційної решітки з періодом $d = 2$ мкм і лінзи з фокусною відстанню $f = 0,6$ м?

Відповідь: $x = 0,72$ мм.

17.22 Стала дифракційної решітки дорівнює $d = 2$ мкм. Яку різницю довжин хвиль $\Delta\lambda$ може розділити ця решітка в області жовтих променів ($\lambda = 600$ нм) у спектрі другого порядку? Ширина решітки дорівнює $a = 2,5$ см.

Відповідь: $\Delta\lambda = 24$ нм.

17.23 На грань кристала кам'яної солі падає паралельний пучок рентгенівського випромінювання з довжиною хвилі $\lambda = 147$ нм. Визначити відстань d між атомними площинами кристала, якщо дифракційний максимум другого порядку спостерігається, коли випромінювання падає під кутом $\theta = 31^\circ 30'$ до поверхні кристала.

Відповідь: $d = 0,28$ нм.

17.24 Чому дорівнює довжина хвилі монохроматичного рентгенівського випромінювання, що падає на кристал кальциту, якщо

дифракційний максимум першого порядку спостерігається, коли кут ковзання дорівнює $\theta = 3^\circ$? Відстань між атомними площинами кристала дорівнює $d = 0,3 \text{ нм}$.

Відповідь: $\lambda = 31 \text{ нм}$.

17.25 Паралельний пучок рентгенівського випромінювання падає на грань кристала. Під кутом $\theta = 65^\circ$ до площини грані спостерігається максимум першого порядку. Відстань між атомними площинами кристала дорівнює $d = 280 \text{ нм}$. Визначити довжину хвилі λ рентгенівського випромінювання.

Відповідь: $\lambda = 506 \text{ нм}$.